

รัตนราชินีศรีประเทศ

รัตนราชินีศรีประเทศ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ
พุทธศักราช ๒๕๔๗

รัตนราชินีศรีประเทศ

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๓,๒๐๐ เล่ม

พุทธศักราช ๒๕๔๗

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

รัตนราชินีศรีประเทศ. - - กรุงเทพฯ : สำนักงาน, ๒๕๔๗

๑. สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระนางเจ้า, ๒๕๗๕

I. ชื่อเรื่อง

๙๒.๓.๑๕๙๓

ISBN 974-9771-68-0

หนังสือเผยแพร่ ห้ามจำหน่าย

ศิลปกรรม อัจฉราวดี สุดประเสริฐ

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทร. ๐ ๒๘๘๒-๑๐๑๐, ๐ ๒๔๒๒-๙๐๐๐

โทรสาร ๐ ๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐ ๒๔๓๔-๑๓๘๕

E-Mail : info@amarin.co.th Homepage : http://www.amarin.co.th

คำปรารภ

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ รัฐบาลและประชาชนชาวไทยมีความปิติยินดีเป็นล้นพ้นในโอกาสอันเป็นมหามงคลนี้ จึงพร้อมใจกันแสดงความจงรักภักดีและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ โดยจัดงานเฉลิมฉลองและจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อเทิดพระเกียรติให้เป็นที่ประจักษ์ ทั้งในกาลปัจจุบันและกาลภายหน้า การจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่รัฐบาลน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะ โดยคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปี ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถของประเทศไทย ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการเคียงคู่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระวิริยอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดูแลทุกข์สุขของราษฎรทั่วพระราชอาณาจักร โดยเฉพาะในถิ่นชนบททุรกันดาร ทรงส่งเสริมทำนุบำรุงประเทศชาติและประชาชนในทุกด้าน รวมทั้งทรงพระราชดำริริเริ่มโครงการเพื่อช่วยเหลือราษฎรไว้หลากหลายสาขา พระราชหฤทัยอันเปี่ยมล้นด้วยพระเมตตากรุณา พระปรีชาสามารถและพระราชจริยวัตรอันงดงาม เป็นที่ประจักษ์และซาบซึ้งแก่ปวงพสกนิกร พระเกียรติคุณจึงแผ่ไพศาลไปทั้งในประเทศและจรจรายกว้างไกลไปถึงนานาประเทศ

เนื่องในโอกาสมหามงคลนี้ รัฐบาลได้ระดมกำลังความคิด เลือกรวบรวม และจัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติขึ้นหลายรายการ ซึ่งล้วนแต่เป็น หนังสือที่ทรงคุณค่า มีสารประโยชน์ที่ควรศึกษา และจะคงอยู่เป็น ทรัพย์สินทางปัญญาแก่นุชนชาวไทยสืบไปตราบกาลนาน ในนามของ คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ขอขอบคุณหน่วยงาน ต่างๆ ที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์หนังสือดี เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณแห่ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นการแสดงความจงรักภักดี และสนองพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ วังสระปทุม ในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ และทรงสถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ เป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ จากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเฉลิมพระยศ สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เป็นพระบรมราชินี ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทรงพระผนวชตามโบราณราชประเพณี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งสมเด็จพระบรมราชินีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อทรงลาพระผนวชแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเฉลิมพระอภิไธย สมเด็จพระบรมราชินี เป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ อันมีความหมายให้เป็นที่ปรากฏว่า ทรงเป็นที่พึ่งของประชาชน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจต่างๆ ตามรอยพระยุคลบาท ทั้งด้านการศึกษา ด้านศาสนา ด้านสาธารณสุข และสังคมสงเคราะห์ ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปทรงเยี่ยมราษฎรตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศอย่างสม่ำเสมอเป็นเวลากว่าห้าสิบปี ทรงทราบถึงทุกข์สุข ชีวิตความเป็นอยู่ และปัญหาต่างๆ ของราษฎรด้วยพระเนตรพระกรรณ ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริโครงการช่วยเหลือเกษตรกร เรื่องน้ำ แก้ปัญหาเรื่องดิน เรื่องพืช และสัตว์เลี้ยง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงดูแลเรื่องการศึกษา สุขภาพอนามัยของราษฎร พระราชทานอาชีพเสริมเพิ่มรายได้แก่ชาวนาชาวไร่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม บ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ไทย ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ทรงอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทรงอุปถัมภ์นาฏศิลป์และดนตรีไทย

สนพระราชหฤทัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรงเผยแพร่ผลงาน
ศิลปหัตถกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

พระราชกรณียกิจที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทรงบำเพ็ญด้วยพระวิริยะอุตสาหะ ด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงรักราษฎร
รักชาติ รักประเทศ มาตลอดเวลายาวนาน สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ
พระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ถวายพระธรรมเทศนาในพระบรม
มหาราชวัง เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ว่า สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

“...ได้ทรงเสริมส่งประเทศไทยให้ดงามปรากฏกว้างไกล แม้ถึงใน
ประเทศห่างไกลทั้งหลาย ทรงเป็นที่ภูมิใจเป็นล้นพ้นของผู้คนทั่วหน้า
ภายใต้พระบารมี...”

ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญ
พระชนมพรรษา ๖ รอบ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะอนุกรรมการ
จัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่อง
ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ ฉบับภาษาไทย ในคณะ
กรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จึงได้จัดพิมพ์หนังสือ
“รัตนราชินีศรีประเทศ” เฉลิมพระเกียรติ และเผยแพร่พระราชกรณียกิจ
ด้านต่างๆ เพื่อพสกนิกรชาวไทยทั้งปวงจะได้จดจำและรำลึกใน
พระมหากรุณาธิคุณสืบไป

พลเอก

(พงษ์เทพ เทศประทีป)

ประธานอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เนื่องในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ

๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

สารบัญ

คำปรารภ	๔
คำนำ	๖
อาศிரวาท	๑๐
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	๑๒
พระราชกรณียกิจแทนพระองค์	๖๒
พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา	๗๐
พระราชกรณียกิจด้านศาสนา	๘๔
พระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม	๙๔
- ชุดไทยพระราชนิยามงามเหมาะสมสตรีไทย	๙๕
- พระที่นั่งวิมานเมฆ	๑๑๔
- พิพิธภัณฑ์ศิลปาชีพ พระที่นั่งอภิเศกดุสิต	๑๒๖
- ความสนพระราชหฤทัยด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี	๑๓๕
- พระบรมราชินีอุปถัมภ์ด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย	๑๔๖
พระราชกรณียกิจด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์	๑๖๒
- หมอหมู่บ้านและยาพระราชทาน	๑๗๑
- พระมหากษัตริย์คุณแก่คนพิการ	๑๗๓
- การสังคมสงเคราะห์โดยไม่เลือกบุคคลและโอกาส	๑๗๗
- สภานายิกาสภาภากาชาดไทย	๑๘๑
- ศูนย์สภาภากาชาดไทย บ้านเขาล้าน จังหวัดตราด	๑๘๕
- ศูนย์ราชการุณย์	๑๙๒
พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต	๑๙๘
- มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	๑๙๙

- ฟาร์มตัวอย่าง	๓๑๔
- ธนาคารอาหารชุมชน	๓๓๕
พระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	๓๔๒
- พระราชหฤทัยไฝรักธรรมชาติ	๓๔๓
- พระนามาภิไธยเป็นชื่อพรรณไม้ และพรรณไม้นามพระราชทาน	๓๔๘
- หาดทรายใหญ่	๓๕๕
- โครงการป่ารกน้ำ	๓๖๒
- โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่	๓๗๑
- โครงการสวนป่าสิริกิติ์	๓๘๐
- โครงการป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด	๔๐๐
- โครงการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	๔๐๔
- โครงการคืนชีวิตสู่ธรรมชาติ	๔๑๙
- โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๔๕๑
พระราชกรณียกิจด้านความมั่นคง	๔๕๖
- โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงดอยผาหม่น ดอยผาจิ บ้านร่มฟ้าทอง	๔๕๗
- โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงภูซัด ภูเมียง ภูสอยดาว	๔๕๙
- หมู่บ้านยามชายแดน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๔๖๑
- โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ	๔๖๘
พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	๔๗๔
- โครงการธนาคารสมอง	๔๗๕
นานาชาติเกิดพระเกียรติคุณ	๔๘๔